

STORTINGET

Representantforslag 268 S

(2022–2023)

fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen og Marie Sneve Martinussen

Dokument 8:268 S (2022–2023)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen og Marie Sneve Martinussen om eierskapsbegrensninger i dagligvarebransjen

Til Stortinget

Bakgrunn

Paraplykjedenes kontroll over dagligvaremarkedet i Norge, hvor tre kjeder kontrollerer dagligvarebransjen, er unikt i europeisk sammenheng. Krysseierskap og vertikal integrasjon gir også de samme kjedene avgjørende kontroll over hele verdikjeder og varestrømmer.

Også i produsentleddet er det få aktører med stor markedsrett og som innen visse varesegmenter har tilnærmet monopol.

De siste årene har aktører i dagligvarebransjen levert enorme overskudd. De høye resultatene har fortsatt selv etter at råvareprisene har økt, noe som betyr at selskapene kan bruke sin maktposisjon til å heve prisene ut til forbrukerne.

Forslagsstillerne viser til at Stortinget ved behandlingen av Innst. 322 S (2021–2022) våren 2022 ble enig om en rekke tiltak for å motvirke eierskapskonsentrasjon i dagligvarebransjen.

Regjeringen Stoltenberg satte 19. februar 2010 ned et utvalg for å kartlegge styrkeforholdene i matvarekjeden, vurdere utviklingen og foreslå tiltak som ivaretar forbrukernes interesser med tanke på pris, vareutvalg, kvalitet og tilgjengelighet. I 2011 la utvalget fram sin rapport, NOU 2011:4 Mat, makt og avmakt. Her pekte et mindretall i utvalget på at til tross for Konkurransetilsyn-

nets fusjonskontroll var Norge i en særstilling i Europa når det kom til eierkonsentrasjon i dagligvarekjeden, hvor fire paraplykjeder eide 99 pst. av dagligvaremarkedet. Mindretallet foreslo derfor at regjeringen skulle utrede en lov om eierskapsbegrensninger innenfor dagligvarehandelen.

Forslagsstillerne deler dette mindretallets bekymring, men vil vise til at situasjonen i 2023 er enda mer prekær. Fire paraplykjeder har blitt til tre, og eierskapskonsentrasjonen har konsolidert seg enda hardere også i hele leverandørkjeden, fra matprodusent til leverandør til utsalg.

Dagens situasjon har oppstått på tross av Konkurransetilsynets mulighet til å stanse oppkjøp. Konkurransetilsynet sitter derimot ikke i dag med verktøy eller lovhjemmel til å bryte opp den allerede ekstremt konsoliderte eierskapskonsentrasjonen man finner i dagligvaremarkedet og i større og større grad i hele verdikjeden.

Forslagsstillerne mener det er vanskelig å se hvordan en skal kunne bekjempe den omfattende konsentrasjonen i eierskap og integrasjon i verdikjeden uten lovhjemmel til å splitte opp enkeltaktører eller sette begrensninger på hvor mye selskaper kan vokse.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

1. Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med forslag til lovregulering av eierskapsbegrensninger i dagligvarehandelen.

2. Stortinget ber regjeringen utrede hvordan Konkurransetilsynet kan gis verktøy gjennom instruks eller lovhjemmel til å bryte opp dominerende aktører i dagligvarebransjen.
3. Stortinget ber regjeringen utrede hvordan Konkurransetilsynet kan gis verktøy gjennom lovhjemmel eller instruks til å kontrollere, sanksjonere mot eller bryte opp monopoler eller markedsdominans gjennom vertikal integrasjon.
4. Stortinget ber regjeringen utrede lovregulering for å sikre et øvre tak på erverv og ervervslignende avtaler for aktører med betydelig eierstilling i dagligvarehandelen.

16. juni 2023

Geir Jørgensen

Marie Sneve Martinussen